

A wide, calm river flows through a valley. The foreground shows a grassy bank with some rocks and a small bush. The river extends to the horizon under a clear sky.

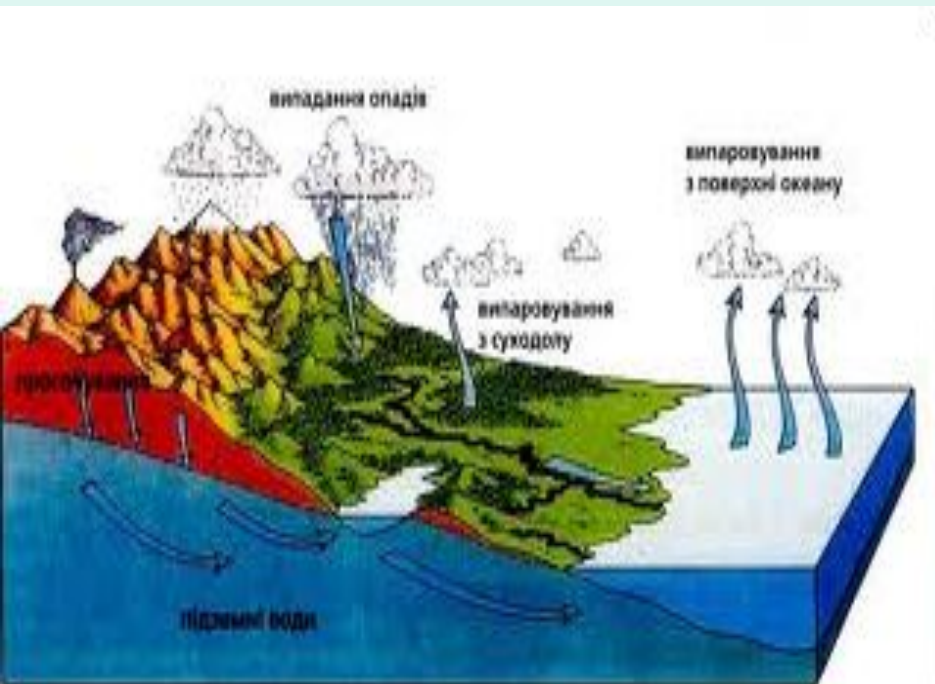
Води суходолу.

Річка та її частини

Вода просочує всю Землю—зсередини, зовні, зверху; її жили розходяться в усіх напрямках, як сполучні ланки

Пліній Старший

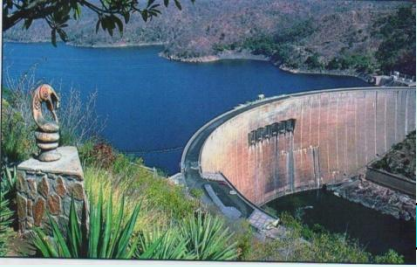

На землі вода є символом руху:
вона тече вічно, не зупиняючись і не знаючи втоми...

Елізе Реклю

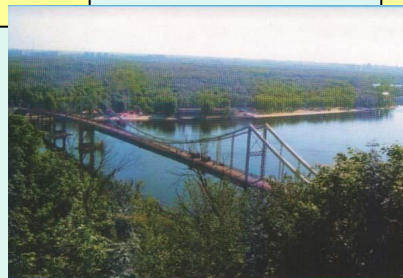
Води суходолу

П
О
В
Е
Р
Х
Н
Е
В

П
І
Д
З
Е
М
Н
І

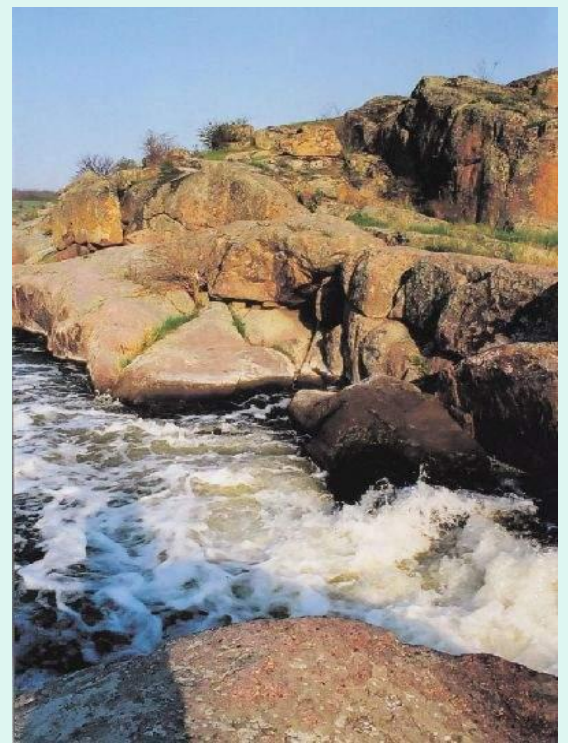
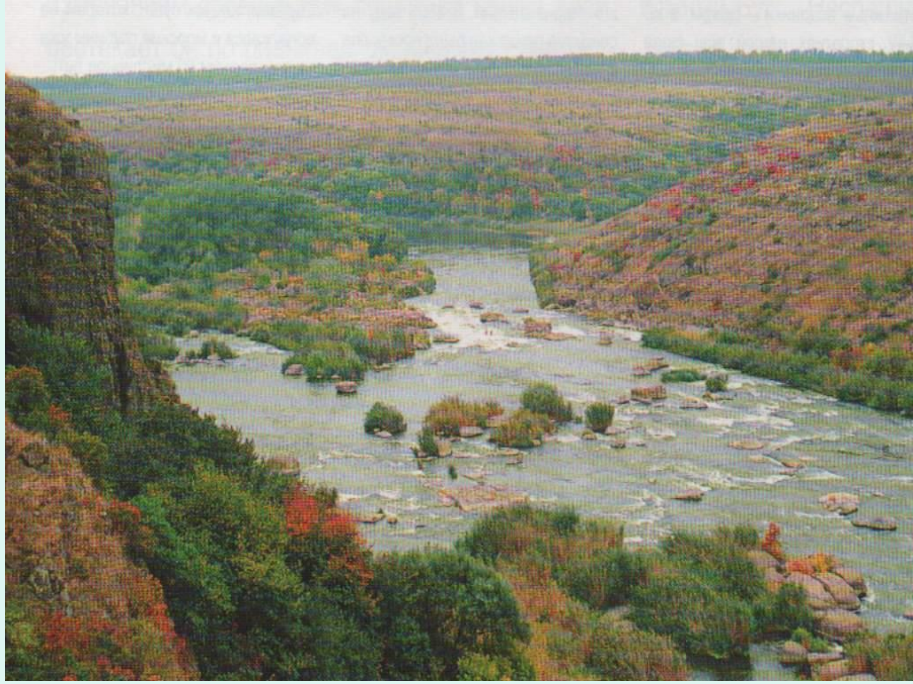
Річки
Озера
Болота
Льодовики
Штучні водойми
Канали

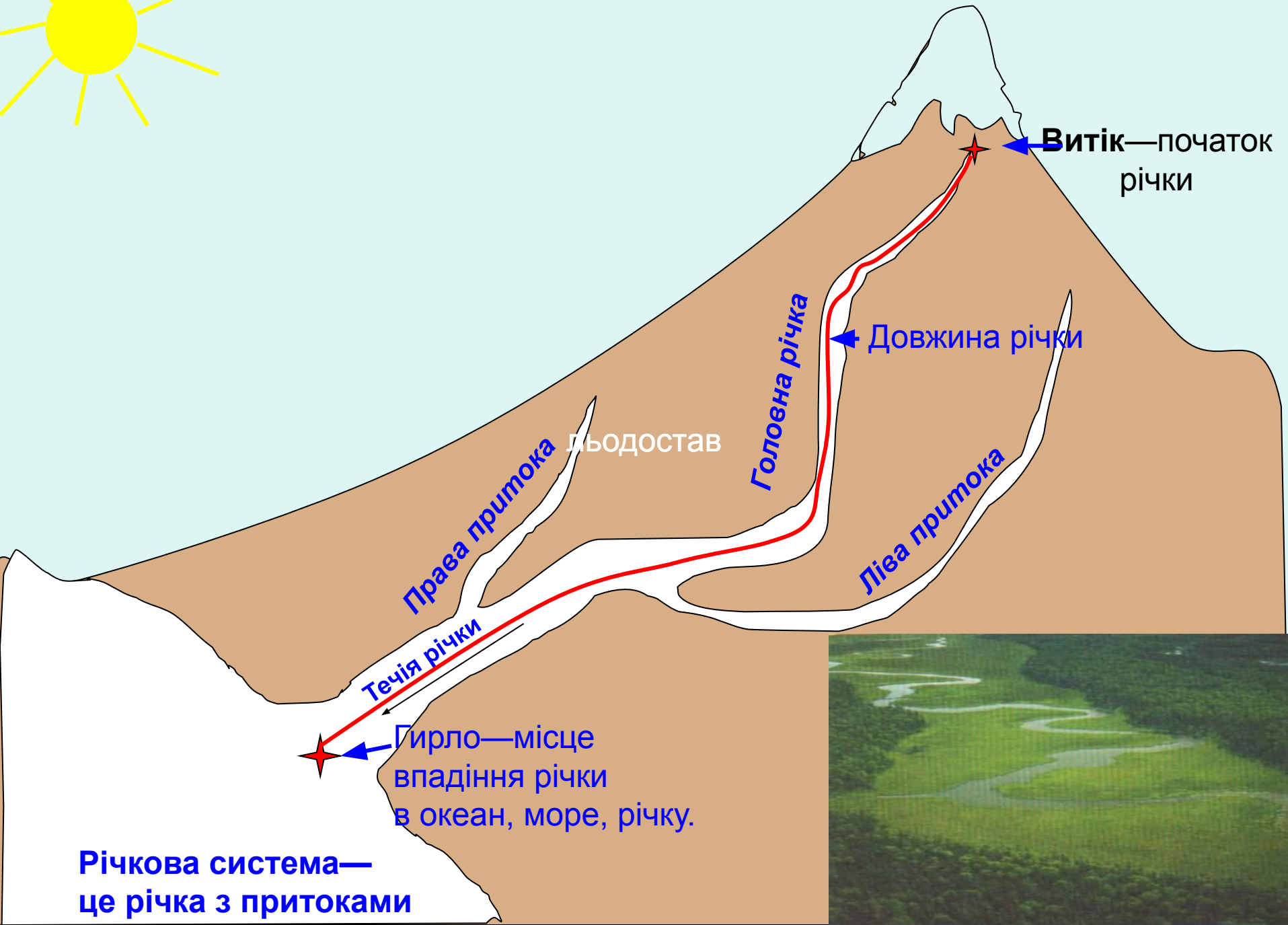
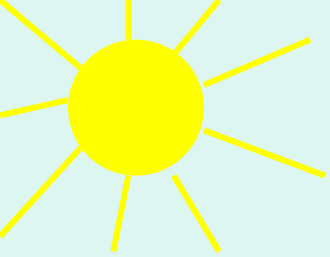
Знаходяться
під землею:
в порах
тріщинах порід
і порожнинах
земної кори

Що таке річка?

Річка — це природний водний потік, що прямує у створеному ним заглибленні

Витік—початок річки

Довжина річки

Дельта

Права притока

Ліва притока

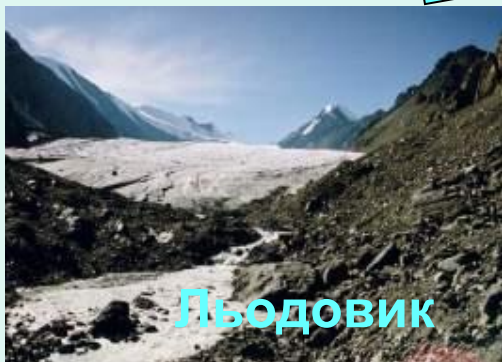
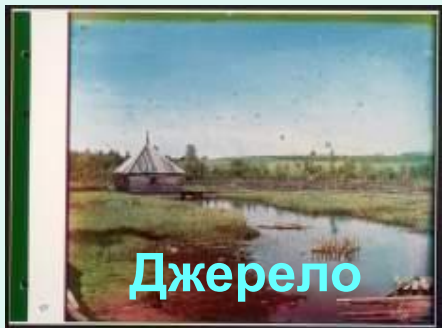
Течія річки

Гирло—місце впадіння річки в океан, море, річку.

Річкова система—це річка з притоками

Витік річок

Куди впадає річка?

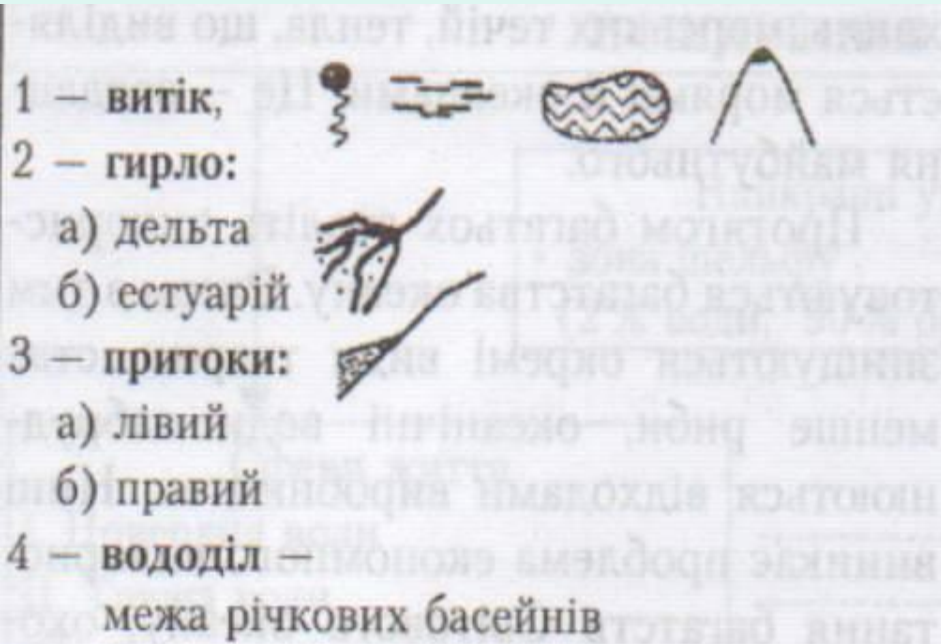
Дельта

Гирло

**Що за дерево гіллясте,
Без листків, без квітів
рясних.
Недалеко й до біди:
Стовбур, гілки — із води!**

**Ну і тато! Ну й отець!
Словом, тато — молодець!
Цілий вік ріці-дитині
Він збирає по краплині
Срібносяйную водицю,
Щоб було все як годиться.**

Річкова система = річка + притоки

Річковий басейн — площа, з якої річка збирає воду

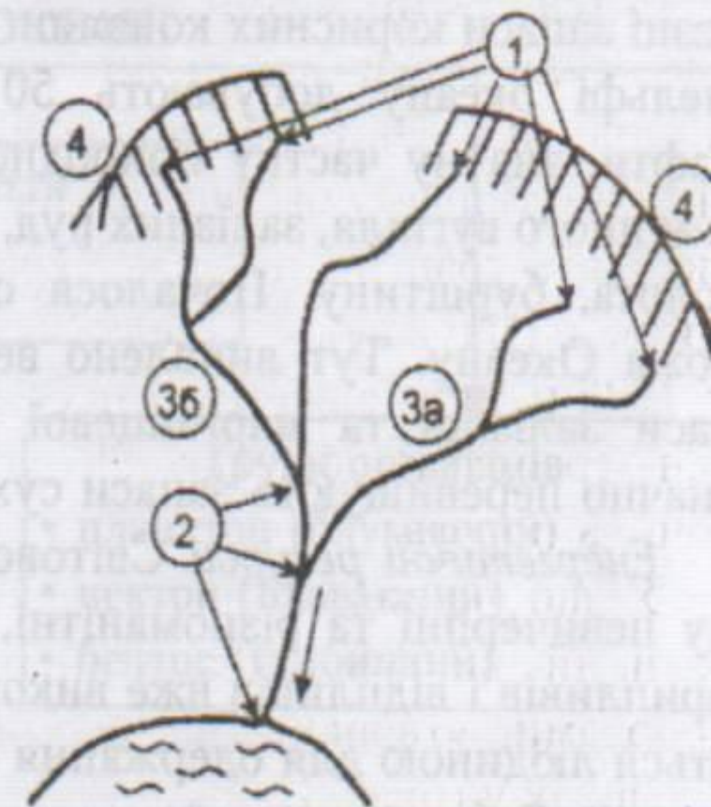

Схема 41. Головні частини річки

Вплив рельєфу на річки

- Що таке падіння річки?

- Падіння річки – це різниця між абсолютними висотами її витoku і гирла.

Як визначити падіння річки?

- Падіння річки вимірюють у метрах і визначають, як різницю висот рівня води між витоком і гирлом річки.

$$P = h_v - h_r$$

P – падіння річки

h_v – висота витoku

h_r – висота гирла

Завдання: Визначити падіння річки

- Висота витоків річки Тетерів дорівнює – 314 м
- Висота гирла річки Тетерів дорівнює – 150 м
- Яке падіння річки?

Розв'язання

- $\Pi = 314 \text{ м} - 150 \text{ м} = 164 \text{ м}$

- Похил річки - це відношення її падіння до довжини виражене в сантиметрах.
- Якщо похил річки менше 1м то річка рівнинна.

$$Pr = P/D$$

де Pr – похил річки

P - падіння

D - довжина

- Визначають у см/км

Завдання

- **Визначте похил річки Тетерів, якщо її довжина становить 385 км.**

Розв'язання

$$\begin{aligned} \text{Похил річки Тетерів} &= 164 \text{ м} / 385 \text{ км} = \\ &= 16400 \text{ см} / 385 \text{ км} = 42,6 \text{ см/км} \end{aligned}$$

Відповідь: похил річки Тетерів дорівнює 42,6 см/км

Характер річки

```
graph TD; A[Характер річки] --> B[Рівнинна - спокійна]; A --> C[Гірська - бурхлива]; D[Падіння та похил річки]; D --> E[Падіння – Н витоку – Н гирла]; D --> F[Похил – Падіння річки/ Довжина річки];
```

Рівнинна - спокійна

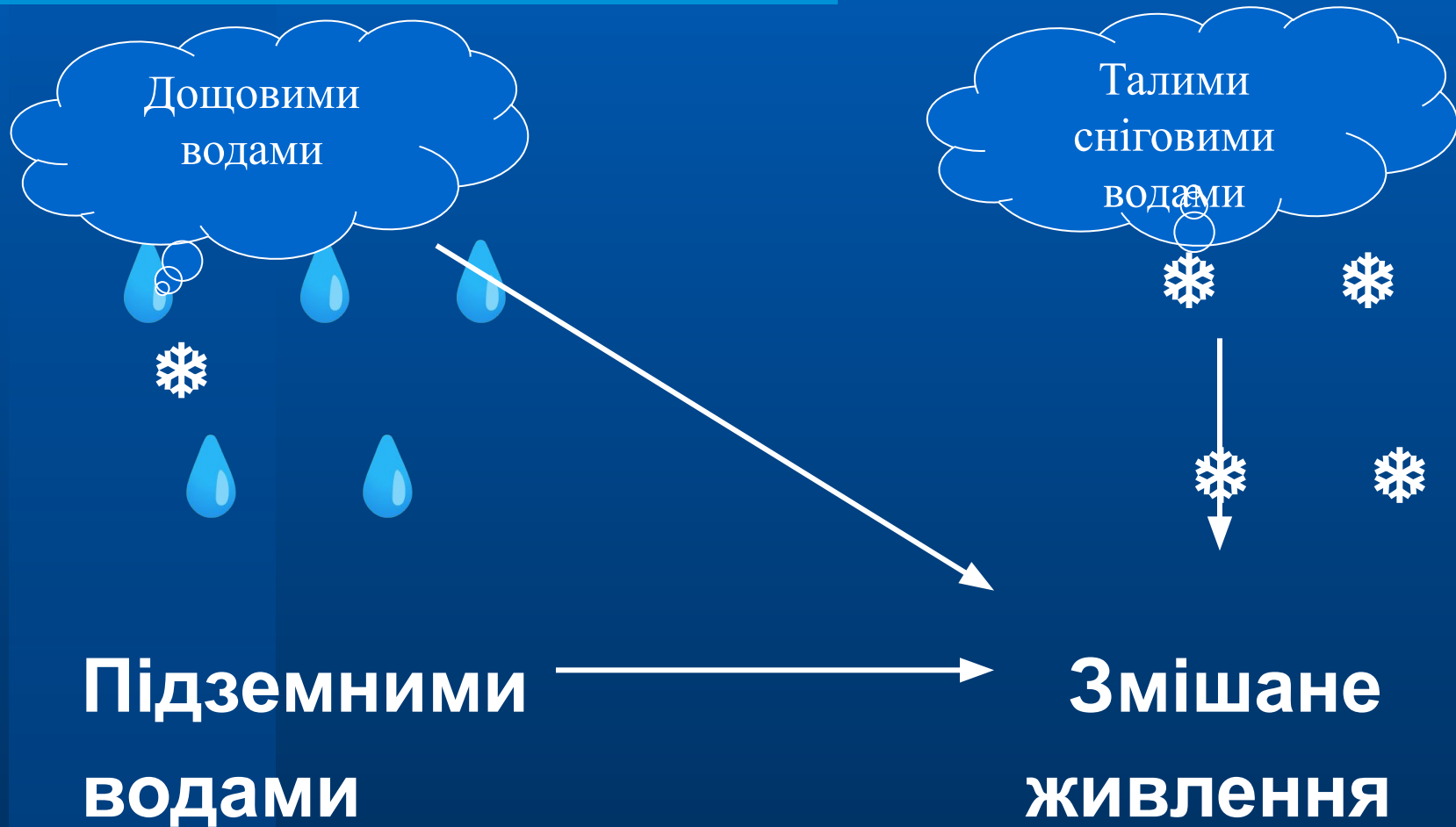
Гірська - бурхлива

Падіння та похил річки

Падіння – N витоку – N гирла

Похил – Падіння річки/ Довжина річки

Чим живляться річки ?

ВПЛИВ КЛІМАТУ НА РЕЖИМ РІЧКИ

Водний режим- поведінка річки протягом року Повінь

Межень

Паводок

Водний режим. Льодостав

Річковий стік

Живлення і режим річок впливають на витрату води та річковий стік

Витрата води – це об'єм води, який протікає за певний час через поперечний переріз річки і визначається у м³/с.

$$Q = FV$$

де Q – витрата води;

F – площа поперечного перерізу;

V – швидкість течії.

Витрата води за рік називається **річним річковим стоком** (Приклад: стор. 142)

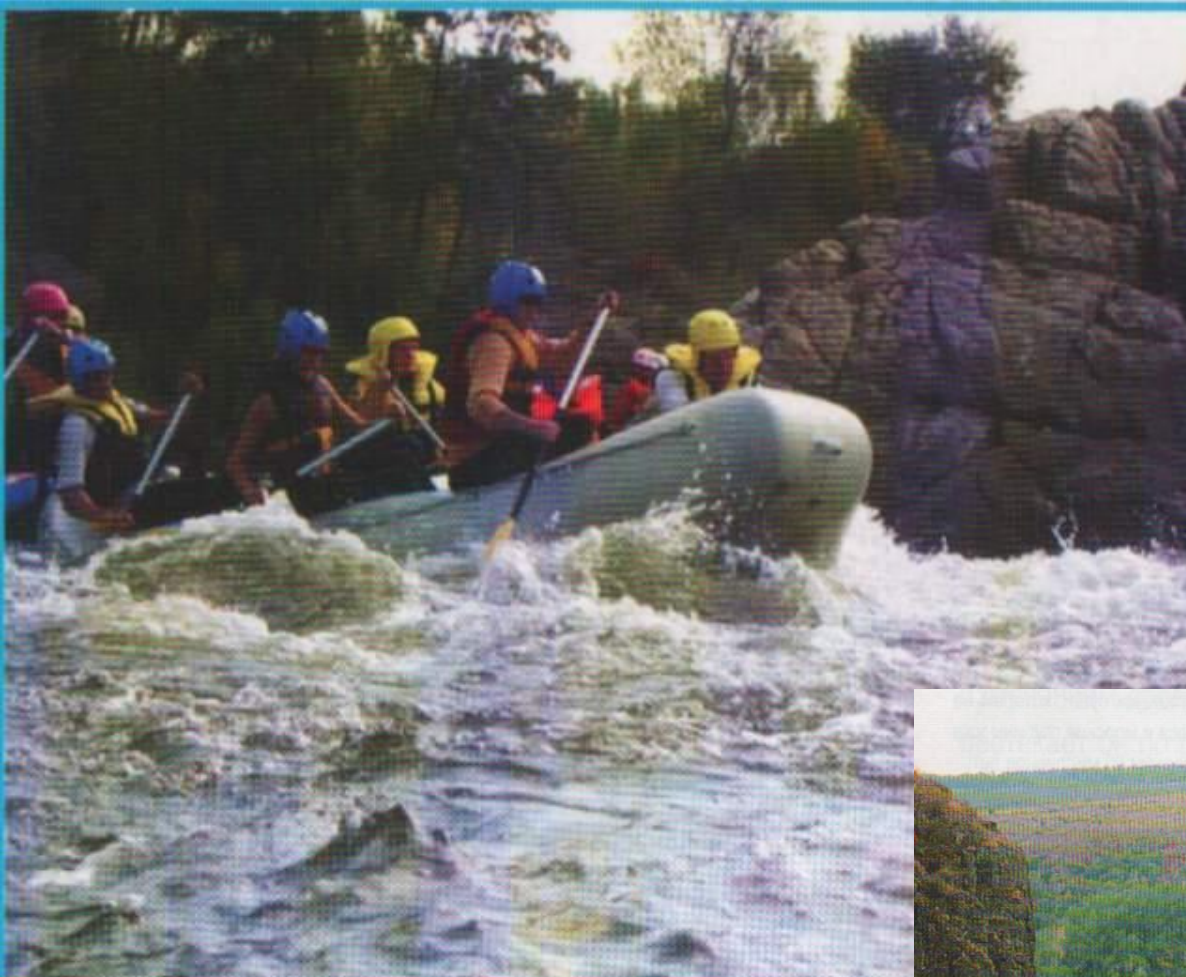
Робота річки

- Річкова ерозія – процес руйнування річкою гірських порід
- Меандри – петлеподібні вигини в пониззі річки
- Пляжі – пологі наливні береги
- Тераси – пологі ділянки зі схилами-уступами
- Каньйон – вузька, глибока долина річки
- Дельта - острови в гирлах річок
- Твердий стік – твердий матеріал, що переноситься річкою

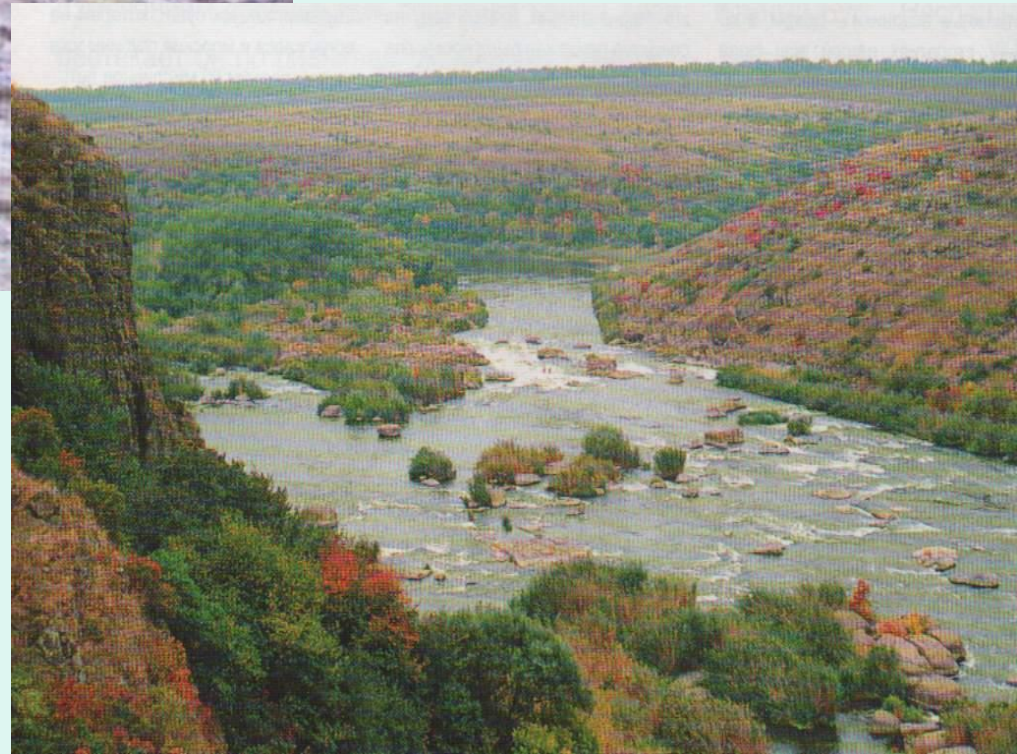

Перед вами дві дуже схожі карти України. Порівняйте їх і знайдіть 6 відмінностей. Виконуючи завдання, користуйтеся фізичною картою України.

Яка карта правильна? Де допущенні помилки?

***Річка русло прориває,
Щільну глину розмиває.
Наставляє дно їй роги,
Які зветься як?***

Меандри

*А у прірві аж до дна
Водяна гуде стіна.
Бризок—цілі міради.
Зветься диво...*

*На яких річках буває
таке диво?*

Якщо на шляху річки трапляється великий виступ, складений твердими породами, утворюється водоспад. Найбільше їх у горах. Найвищий водоспад у світі — Анхель (у Південній Америці). Його висота 1054 м. Є водоспади в Українських Карпатах і в Кримських горах. Найвищий водоспад в Україні є Учансу (в Криму) висота 98,5 м.

Як людина використовує річку?

Запам'ятайте!!!

- Річка – це водний потік, який тече у виробленому ним самим руслі.
- Витік – це початок річки.
- Гирло – закінчення річки.
- Річкова система – головна річка з притоками.
- Річковий басейн – територія з якої річка разом з притоками збирає воду.
- Річка живиться дощовими, талими сніговими та підземними водами.
- Водний режим річки – це регулярні зміни води в ній протягом року.
- Повінь – щорічне збільшення води в річці після танення снігу.
- Паводок – раптове підняття води в річці.
- Межень – найнижчий рівень води в річці.
- Льодостав – замерзання річки.
- Річкова система – річка + притоки

Географічний практикум

- Річка починається з ..., це може бути.... Вона тече поглибленням, що називається..., на шляху в неї впадають інші річки – це.... Разом із головною річкою вони утворюють ...
- Місце впадання річки в іншу річку, озеро або море називають..., деякі річки в цьому місці утворюють.....
- (Вставте пропущенні слова: дельта, витік, русло, джерело, озеро, притоки, гирло, річкова система)